

Tjänsteställe, handläggare
Specifika samverkansrådet för folkhälsa

Datum
2022-02-11

Sekreterare
Linnéa Hedkvist

Protokoll specifika samverkansrådet för folkhälsa

Tid: Fredag den 11 februari 2022 kl 13.00-16.00

Plats: Digitalt via Zoom

Vid protokollet

Linnéa Hedkvist
Sekreterare

Justerat: 2022-03-01

Behcet Barsom

Tom Rymoén

Ordförande

Justerare

Närvarande ledamöter:

~~Hans Sedström~~	Askersund
Siv Ahlstrand	Askersund
Örjan Andersson	Degerfors
~~Peter Hörlin~~	Hallsberg
Bella-Maria Kronman	Hällefors
~~Martin Hårsmar~~	Karlskoga
Annica Sjöqvist	Kumla
Nils Olof Tivemyr	Laxå
Berth Falk	Lekeberg (del av mötet)
Mathz Eriksson	Lindesberg
~~Ronnie Edvardsson~~	Ljusnarsberg
Tom Rymoén	Nora
Jimmy Nordengren	Örebro kommun
Emma Lado	Örebro läns bildningsförbund
~~Unnur Tryggvadóttir~~	RF-SISU Örebro län
Anders Schreiber	RF-SISU
Behcet Barsom	Region Örebro län

Övriga närvarande:

Ingmar Ångman	Region Örebro län
Anna Jakobsson	Region Örebro län
Linnéa Hedkvist	Region Örebro län
Maria Lindborg	Region Örebro län
Anton Olofsson	RF-SISU

Postadress
Region Örebro län
Regional utveckling
Box 1613, 701 16 Örebro
E-post: regionen@regionorebrolan.se

Besöksadress
Eklundavägen 1, Örebro
Tel: 019-602 70 00
Organisationsnummer: 232100-0164

1. Mötet öppnades

Ordförande Behcet Barsom hälsade de närvarande välkomna till dagens möte.

2. Val av justerare utöver ordförande

Tom Rymoen utsågs till justerare.

3. Godkännande av dagordning

Förslaget till dagordning godkändes.

4. Föregående mötes protokoll

Protokollet från föregående möte den 19 november lades till handlingarna.

5. Uppföljningsdag 17 december

Linnea Hedkvist fördrog ärendet.

Den 17 december 2021 genomfördes den andra uppföljningsdagen som finns som uppdrag i överenskommelserna om samverkan i lokalt och regionalt folkhälsoarbete i Örebro län.

Förmiddagen vände sig till politiker och tjänstepersoner i styrning och ledning samt länets folkhälsoteam. Eftermiddagen vände sig till länets folkhälsoteam. Totalt deltog under förmiddagen ca 80 personer och under eftermiddagen ca 45 personer. Uppföljningsdagen fick pga smittoläget hastigt ändras från fysiskt till digitalt möte en vecka innan.

Programmet för förmiddagen, vars fokus var psykisk hälsa, bestod av föreläsningar kring hälsa som strategi för att klara välfärdsuppdraget, effekter på folkhälsan av pandemin, psykiskt välbefinnande med fokus på skydds- och riskfaktorer med utgångspunkt från Liv & hälsa ung samt hur designmetoder kan hjälpa oss att se helheten ur invånarens perspektiv och tillsammans agera förebyggande och främjande. Därefter genomfördes en presentation av aktiviteter i samverkan mellan kommunerna, civila samhället och regionen inom fyra områden; Strategiskt arbete, Civila samhället, Barn och unga samt Äldre, med efterföljande gruppdiskussionerna.

Utvärderingen av förmiddagen visade på att majoriteten av deltagarna gav de olika programinslagen högt betyg, framför allt presentationen av genomförda och pågående aktiviteter. Från gruppdiskussionerna finns ett omfattande skriftligt material som kommer att bearbetas och analyseras för att lyftas in i fortsatta strategiska diskussioner om folkhälsoarbetet i samverkan.

Sammantaget var deltagarna positiva, dock fanns önskemål om att kommande uppföljningsdagar ska anordnas fysiskt för att utveckla samverkan.

Diskussion/synpunkter:

Det finns en bra kommunikation mellan folkhälsocheferna i länsdelarna vilket leder till gemensamma strukturer, lärande processer, kommunikation och nätverkande.

Viktigt att arbeta mot arbetslöshet och få in folk på arbetsmarknaden, även integration. Föreningslivet och civilsamhället är viktiga parter i arbetet.

6. Kommande handlingsplan och överenskommelser

Ingmar Ångman föredrog ärendet.

Ingmar presenterade nu gällande överenskommelser om God, jämlik och jämställd hälsa 2018-2023 mellan kommunerna (länsdelsvis), RF-SISU, ÖLBF samt Region Örebro län. Överenskommelserna omfattar totalt 9,7 miljoner från regionen plus parternas egna insatser. Inför revideringen av överenskommelserna 2018 genomfördes en omfattande utvärdering och större förändringar av innehållet. Avtal blev överenskommelser vars uppföljning ska vara lärande och utvecklande och där samverkan och utveckling betonas.

I samtal med kc/rd-gruppen har synpunkter framförts om att överenskommelserna i huvudsak fungerat väl, att en kommande uppföljning kan vara mindre omfattande samt att man i kommande överenskommelser kan behålla nuvarande grunder som utgångspunkt även om man också behöver "skruva på" och förbättra. Chefsgruppen för folkhälsa har lyft synpunkter om att överenskommelserna inte är så kända i regionens hälso- och sjukvårdsorganisation vilket förvårar samverkan lokalt och länsdelsvis mellan kommun och region.

Ingmar presenterade också nu gällande handlingsplan för god, jämlik och jämställd hälsa 2019-2022 som är en handlingsplan med utgångspunkt från Regionala utvecklingsstrategin (RUS). Handlingsplanen föregicks av arbete i den regionala kommissionen för jämlik hälsa och är en av tre planer med utgångspunkt från det prioriterade området 5.6 Hälsofrämjande arbete och hälso- och sjukvård i RUS. Ingmar presenterade också de önskvärda lägen och strategiska inriktningar som finns i RUS prioriterade områden och som har bäring på folkhälsoarbetet.

Frågor som ställdes var om det finns behov av en särskild folkhälsoplan eller om vi kan skapa mer aktivitetsinriktade handlingsplaner med direkt utgångspunkt från Regionala utvecklingsstrategin utifrån de målformuleringar den innehåller.

Gruppdiskussioner fördes och följande synpunkter redovisades:

- Bra att konkretisera handlingsplanerna vilket kan göra genomförandet av RUS:en levande.
- Folkhälsa ingår i så många olika sammanhang, t ex Nära vård, TABB, BRÅ-arbetet. Utifrån vilka perspektiv kan vi väva in folkhälsa.? Det är komplexa frågor som innebär att det är svårt att hitta en röd tråd eftersom området är så brett
- Viktigt att få till samverkan med regionen som är en "koloss". Viktigt att det blir mer än ordet samverkan.

- Viktigt att politiken är tydlig med vad vi vill uppnå och antar mätbara mål i arbetet.
- Stärka samverkan med olika aktörer.
- Samverkan är en komplex fråga och det finns behov av att hitta en bredare samverkan i regionen. Det är inte lätt i kommunen, länsdelen och sedan hela länet. Viktigt med samverkan mellan länsdelarna.
- Prioriteringar behövs och att tjänstepersonerna hittar den goda samverkan för att sköta hur!
- Styrande dokument och principer behövs men inte för många. Mer konkreta aktiviteter.
- Arbeta främjande och förebyggande med inriktning på skyddsfaktorer. För att bevara ett gott liv.
- Gemensam nämnd i Karlskoga – Degerfors är ett sätt att arbeta.
- Kumla kommun arbetar med ett socialt hållbarhetsprogram där folkhälsoperspektivet är viktigt.
- Nora kommun planerar att återinföra socialnämnd och utbildningsnämnd med ett politiskt beredningsorgan bestående av presidierna för dessa två nämnder som dels ska utgöra gemensam individnämnd, dels ansvara för de frågor som ligger mellan skola och socialtjänst, t ex familjecentral och elevhälsa.

7. Tema: Förstudie barnfattigdom i Örebro län.

Maria Lindborg, projektledare och Anton Olofsson samordningsansvarig RF-SISU och platsansvarig för Fritidsbanken Markbacken medverkade.

Anton inledde med att berätta om arbetet med Fritidsbanker i Örebro län. Fritidsbankerna är en generell insats som är till för alla, inte enbart till för de som inte har. Den utrustning som man förfogar över har skänkts och lånas ut kostnadsfritt under två veckor. Syftet är att möjliggöra fysisk aktivitet för alla. I hela landet finns ca 110 Fritidsbanker med ca 600 000 utlån per år. Örebro län står för ca 10 % av dessa. Fritidsbankerna i Örebro kommun (Markbacken och Östernärke) har ca 20 000 utlån per år. Lånen sker dels som butikslån, dels som snabb lån, dvs då fritidsbanken finns tillgänglig på olika platser och då man kan låna utrustning för korta stunder. I hela landet beräknar man att Fritidsbankerna medverkat till ca 1,5 miljoner timmar fysisk aktivitet som annars inte blivit av.

Fritidsbankerna når brett, särskilt i de närområden där de finns. Könsfördelningen bland låntagarna är ca 56 % kvinnor och 40 % män. Tittar man på antalet följare på Face-book så når man framför allt kvinnor i "mammaålder". Fritidsbankerna gynnar rörelseförståelse och rörelsekompetens och är en bra kompensatorisk insats. Verksamheten har låga trösklar och ger en förberedelse inför deltagande i föreningslivet. I Örebro län finns Fritidsbanker i samtliga kommuner utom Hällefors, Askersund, Hallsberg, Degerfors och Lekeberg. Det finns behov av fler satsningar eftersom aktiviteten behövs. Statusen för Fritidsbankerna ökar och kunskapen om dem sprider sig i fler grupper. Hur ska man få Fritidsbankerna att leva över tid? En framgångsfaktor är att kommunerna tar ett tydligt ägandeskap.

Anton nämnde slutligen en C-uppsats från Örebro universitet

”Fritidsbankens arbete i socioekonomiskt utsatta områden - Att nå en målgrupp utan att peka ut den”. Denna bifogas protokollet.

Maria rapporterade om pågående arbete med förstudie av barnfattigdom i Örebro län som i denna fas pågår mellan april 2021 – mars 2022. Ett antal möten har hållits med olika intressenter, bl a länets kommuner, länsstyrelsen samt organisationer från civila samhället. En delrapport har tagits fram under hösten 2021 som bifogats kallelsen till mötet.

Barn i ekonomiskt utsatta hushåll lever antingen i familjer med låg inkomststandard vilket speglar om familjens disponibla inkomster inte räcker till att täcka nödvändiga levnadsomkostnader, eller i familjer med varaktigt låg ekonomisk standard vilket innebär hushåll med en disponibel inkomst per person som är mindre än 60 % av medianvärdet ett aktuellt år samt under minst två av de föregående åren. Folkhälsomyndighetens statistik för 2019 visar att det fanns 8884 barn mellan 0-17 år i Örebro län bodde i ekonomiskt utsatta hushåll (11,8%). Det finns stora skillnader inom gruppen där barn med utländsk bakgrund och barn som har föräldrar med låg utbildningsnivå sticker ut negativt. Skillnaden mellan kommunerna i länet är stor, från 4,9 procent till 29,8 procent. Det finns anledning att tro att barnfattigdomen i länet kommer att öka under och efter coronapandemin.

Konsekvenserna för de utsatta barnen är att de ofta blir begränsade till sitt bostadsområde vilket kan öka utsattheten då även själva området och dess miljö ofta lider brist på sociala resurser. Viktiga argument för att arbeta med att minska barnfattigdomen är att den ger svårigheter för utsatta personer att delta i samhällslivet, att den genererar både individuellt lidande och sämre livschanser samt större samhällskostnader över tid, Barnfattigdom ger ökad risk för mobbning, skolfrånvaro, lägre skolresultat men också risk diabetes, fetma, astma, sämre tandhälsa, olyckor och vanvård, hjärt-kärlsjukdomar, psykisk ohälsa, missbruk samt kriminalitet. Risken är också högre att barnen själva kommer att behöva försörjningsstöd i vuxen ålder. Barnfattigdom är en viktig barnrättsfråga. Regionens Liv & hälsa ung- undersökningar visar också stora skillnader i upplevd hälsa mellan de som är oroliga för familjens ekonomi, och de som inte är oroliga.

En sammanfattning av relevant forskning visar att framtida livschanser påverkas på flera olika sätt. Förändrade sociala välfärdssystem har betydelse för barnfattigdomens utveckling. Insatser som kan bidra till minskad barnfattigdom är utökad ekonomisk rådgivning, en aktiv arbetsmarknadspolitik samt tidiga insatser till barn och familjer. Likaså gratis utbildning och att fler barn får möjlighet att delta i förskoleverksamhet. Ökad samverkan mellan olika offentliga aktörer och mellan offentliga och civila aktörer är viktig. För att mildra effekten behövs kompensatoriskt arbete.

Inom ramen för förstudien och insamlat material finns det fem områden som bör prioriteras:

1. Styrning och ledning och behov av politiska beslut.
Flera politikområden behöver involveras och politisk enighet skapas. Kunskapshöjande insatser behövs. Vågar vi se problemet? Gör vi rätt saker?
2. Samordning och samverkan.
Vi behöver hjälpas åt och synliggöra problemet. Det finns olika förutsättningar lokalt. Kompensatoriska men även strukturella och organisatoriska insatser behövs samt att civila samhället involveras i en riktig samverkan.
3. Arbete sysselsättning och vägledning
Behov finns av bättre samverkan i kommunen och med arbetsförmedlingen. Utsatta familjer behöver få hjälp med sin ekonomi. Ett exempel är att om mammorna är familjens mottagare av försörjningsstöd så kommer de barnen till del i större grad. En trygg boendesituation är viktig trygghet där t ex vräkning kan påverka barnen i stor grad.
4. Skola och fritid
Det är viktigt att skolan är kostnadsfri och att det finns meningsfull fritid för alla barn även under eftermiddagstid.
5. Tydliggöra barns och vårdnadshavares röster.

Konkreta insatser som är på gång just nu i Örebro län är:

- Framtagande av ekonomisk utbildning för vårdnadshavare
- Sammanställning av materiel som speglar Barnets röst
- Inventering av barnrättsperspektiv och ekonomiskt bistånd
- av utbildning kring barnfattigdom för tjänstepersoner och politiker i samarbete med Rädda barnen
- Avslutande processverkstad för årets kartläggningsprocess den 2 mars.

Diskussion/synpunkter;

Örebro kommun gör fn en utvärdering och översyn av det egna arbetet mot barnfattigdom.

Frågorna berör också den nationella nivån medan kommunerna har rådighet över andra saker.

Vilken är den rådighet som regionen har? Exempel är hälso- och sjukvården samt patientavgifter ekonomiska situationen. Kostnader för hjälpmedel, t ex glasögon.

I vilka forum kan Rädda barnen medverka och göra en kunskapshöjning kring dessas frågor? Ta med frågan i beslut om budget och verksamhetsplaner, gärna innan sommaren och digitalt.

Arbeta med konsekvensbeskrivningar.

Tips om annan generell insats liknande Fritidsbankerna är Leksaksbiblioteket i Majorna Göteborg

8. Aktuellt inom folkhälsoområdet

Linnea Hedkvist informerade.

Liv & hälsa 2022

Den 11 februari skickas inbjudningar ut till 17 240 länsbor 18 år och äldre till att delta i undersökningen Liv & hälsa 2022. 1 060 inbjudningar per kommun förutom i Örebro kommun där det går ut 5 580 inbjudningar. Örebro kommun är indelat i samma områdestyper som tidigare.

För att öka svarsfrekvenser genomförs under våren ett antal insatser:

- Kampanjsida: enkat-livochhalsa.regionorebrolan.se
- Pressmeddelanden, affischer, information på Region Örebro läns samtliga digitala skärmar, sponsrad Facebook-kampanj, Regionens tidning "Leva", webb och Facebook.
- Kommunerna, RF-SISU och ÖLBF är erbjudna att använda materialet lokalt och spridning pågår.

Rapport från SKR "Förebygga eller reparera? Ekonomi och hälsa"

I rapporten konstateras att hälsofrämjande och förebyggande arbete är alltmer nödvändigt och att detta varit ett återkommande tema i SKR:s ekonomirapport. Rapporten är framtagen av Strategi för hälsa, Nära vård och Kraftsamling för psykisk hälsa tillsammans med avdelningen för ekonomi och styrning hos SKR. Rapporten innehåller handfasta lärande exempel från olika delar av landet inom områdena förebyggande verksamhet, riktade förebyggande insatser, psykisk hälsa samt Nära vård.

Rapport från Folkhälsomyndigheten "Tillsammans för en god och jämlik hälsa inom en generation – Stödstrukturen under 2021 och vägen framåt"

I rapporten redovisas arbetet under 2021 och framåt med stödstrukturen för det statliga folkhälsoarbetet. Stödstrukturen bygger på fyra delar; uppföljning, samordning, fördjupade analyser samt kunskapsspridning. Under 2021 har kärnindikatorer för uppföljning av det övergripande målet om en god och jämlik hälsa tagits fram.

Arbetet har också bestått av nationell samordning som är relevant för kommuner, regioner och länsstyrelser. En kartläggning och analys av RUS, hur folkhälsofrågorna beaktas i dem, pågår. Folkhälsomyndigheten har i januari 2022 fått ett regeringsuppdrag att redovisa vilka av de folkhälsopolitiska målområdena som har bäring på hållbar regional utveckling.

9. Rapport från chefsgrupp folkhälsa

Ingmar Ångman rapporterade. Sedan föregående möte har chefsgruppen hållit två möten (december och januari).

Protokollen finns på Region Örebro läns hemsida:

<https://utveckling.regionorebrolan.se/sv/valfard-och-folkhalsa/natverk-och-samverkan/?E-2-18747=18747#accordion-block-2-18747>

10. Frågor att lyfta till kommande möten

Sedan tidigare har följande frågor lyfts:

- Processen för nya ök efter 2023.
- Handlingsplan för god, jämlik och jämställd efter 2022.

- Levnadsvanor och hälsa, levnadsvanemottagningar, hälsosamtal.
- De demografiska utmaningarna med allt fler äldre kopplat till hälsofrämjande och förebyggande arbetet. Hur mycket läggs på detta i förhållande till det behandlade. Kostnader?
- Sömnforskare – tysta områden i samhällsplaneringen. Ohälsofrämjande?

Denna gång lyftes också följande:

- Komplexiteten i folkhälsofrågorna. Uppföljning av detta.
- Hur tar vi fram handlingsplaner i folkhälsoarbetet både lokalt och regionalt.
- Hälsoekonomi

11. Mötet avslutas

Ordförande Behcet Barsom tackade mötesdeltagarna för visat intresse och avslutade mötet.

Nästa möte hålls den 6 maj 2022 kl 9-12.

Protokoll från Specifika samverkansrådets möten hittar du här:

<https://www.regionorebrolan.se/sv/organisation-och-politik/politisk-styrning/radgivande-organ-och-kommitteer/specifika-samverkansrad/>